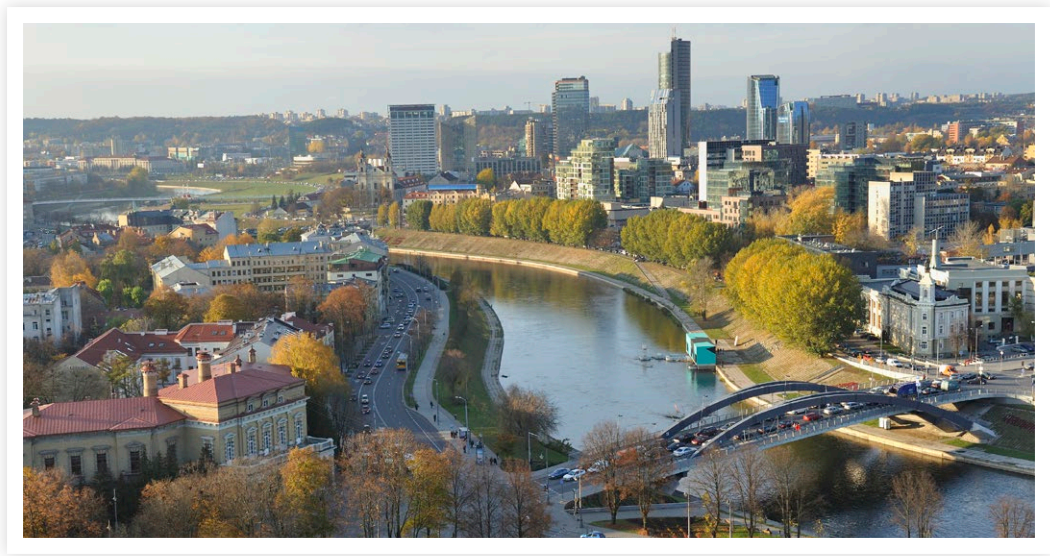

Utveckling av hållbara godstransporter i stadsmiljö

MARIA LINDHOLM

CHALMERS

Introduktion

Syftet med denna avhandling är att erbjuda lokala myndigheter underlag för deras planering av hållbara godstransporter. Avhandlingen omfattar i sin helhet sju fallstudier av städer i norra Europa och ger en bild av situationen samt hur förekommande problem adresseras – eller, vilket vissa studier visar, inte adresseras. Studier har utförts i både små, medelstora och stora städer, belägna i såväl de östra som västra delarna av Europa, exempelvis Göteborg, Bremen och Kaunas.

I arbetet med långsiktig och hållbar utveckling tas ofta beslut av lokala myndigheter som påverkar regionens och tätortens godstransporter. Tyvärr är inte alltid myndigheterna medvetna om konsekvenserna av sina beslut och dess inverkan på transportverksamheten. Godstransporter är på många sätt ett försummat område och det är få städer som har en övergripande agenda för

transportplaneringen. Därför finns det ett tydligt behov av ökad förståelse kring godsdistribution och vad som kännetecknar hållbara godstransporter inom tätbebyggda områden.

Att godstransporter innebär ett problem i stadskärnor framgår i flera forskningsstudier, det krävs både mer resurser och bättre kunskap för att lokala myndigheter ska inkludera dem i sin övergripande transportplanering. Samtidigt är godstrafiken och dess leveranser avgörande för en regions ekonomiska utveckling och attraktionskraft. Avhandlingen lyfter behovet av åtgärder och underlättar för lokala myndigheter att inkludera dessa vid planering för en hållbar utveckling.

Maria Lindholms definition av godstransporter i städer:

”Alla godstransporter in till, ut från, genom samt inom urbana områden utförda av tunga eller lätta fordon. Detta innefattar även servicetransporter (t.ex. hantverkare), transporter till och från byggarbetsplatser, bulktransporter, avfall och godstransporter som utförs av privatpersoner (t.ex. inköpsresor). Därmed exkluderas all personmobilitet med undantag av resor som utförs enkom för inköp av varor eller för avfallstransport.”

Fokus på problemen – inte på lösningar

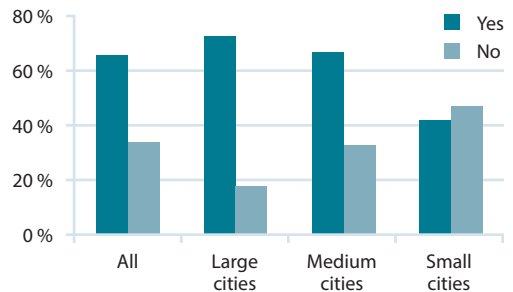
Tidigare forskning inom området har till största del fokuserat på nederländska, franska, italienska eller brittiska städer. I norra Europa saknar fortfarande många städer planer och strategier för godstransporter; i studien var det endast tre städer som hade en dedikerad person som hanterade detta. De svenska städerna visar en tydlig brist i planeringen gällande godsleveranser, något som även gäller de baltiska städerna, trots insikten om godstransporternas betydelse som en faktor för städernas ekonomiska utveckling.

Under intervjuerna var det uppenbart att godstransporter är ett område som inte prioriteras, de har inte en proportionell del av trafikplaneringen jämfört med exempelvis kollektivtrafik, cykling eller promenadstråk. De gånger då godstransporter kommer upp på agendan är oftast i samband med klagomål eller för att lösa ett specifikt problem. De hanteras oftast som en störning med begränsande åtgärder som följd, alla med målet att minska de negativa effekterna av godstransporter. Åtgärderna är dock sällan kopplade till nödvändigheten av transporter eller inriktade på hur de skulle kunna vara mer effektiva. De städer som trots allt har med godstransporter i planeringen gör det med fokus på logistik i ett bredare perspektiv, inte på dessa transporter specifikt.

Det saknas också underlag och statistik inom området, varför de etablerade verktyg som finns för trafikplanering inte kan användas. Det beror dels på att transportföretagen av konkurrensskäl

ofta är ovilliga att dela med sig av informationen, dels på att de lokala myndigheterna helt enkelt inte vet vilken information de ska efterfråga. Regelbunden insamling av faktaunderlag har inte skett i någon av städerna i undersökningen.

De städer som har studerats är alla belägna i norra Europa, men är av olika storlek. Att storleken skulle vara en avgörande faktor för hur de hanterar sina godstransporter var en teori som visade sig vara felaktig. Inga bevis har framkommit på några skillnader beroende på stadsstorlek, även om det i sig inte bevisar att några skillnader inte finns. Däremot visar undersökningen att alla insatser måste anpassas till regionala och lokala förutsättningar samt att de flesta är skalbara.

Svaren från det svenska frågeformuläret med frågeställningen "Anser du att godstransporter inom tätbebyggda områden utgör ett problem?"

Engagerade individer och bättre information

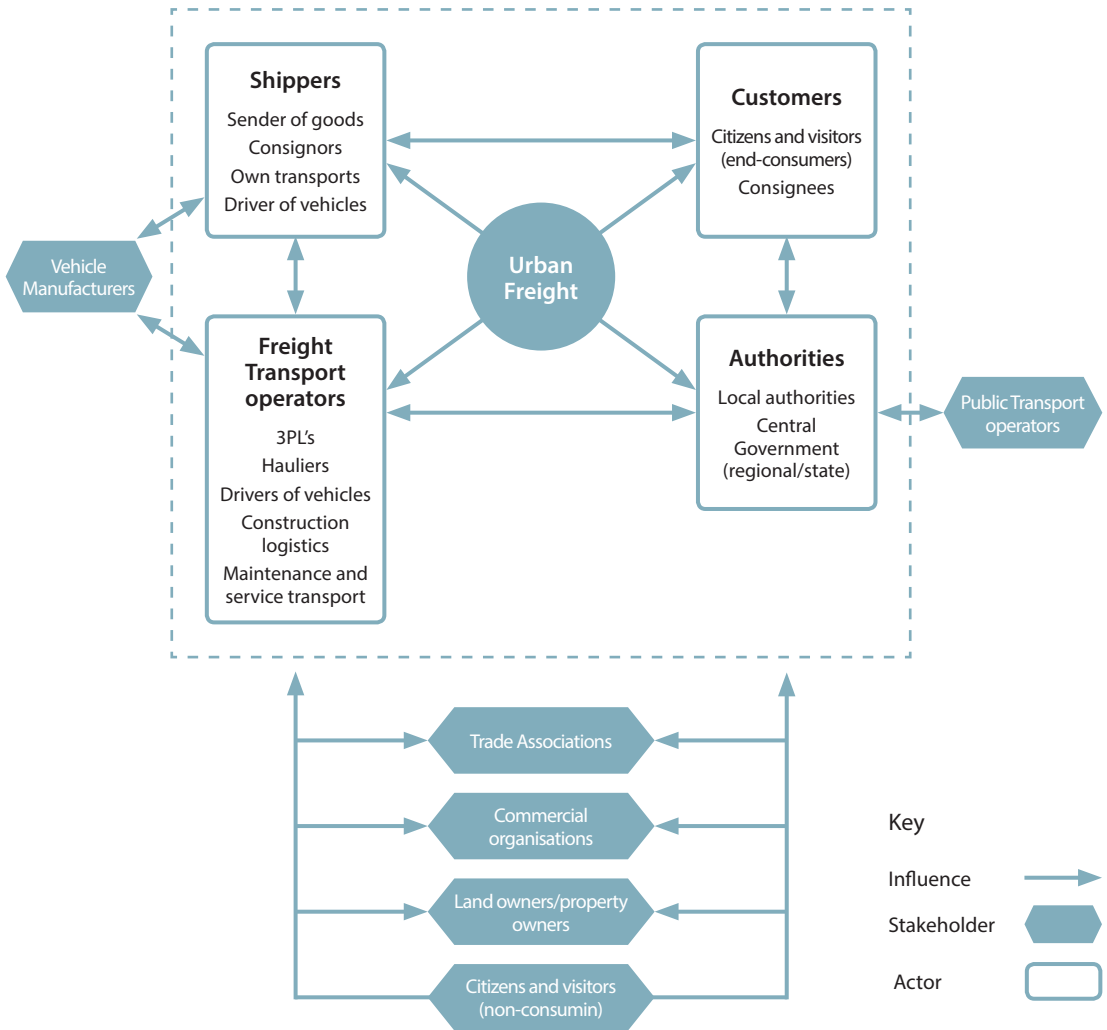
De städer som har en dedikerad och engagerad person med intresse för dessa frågor är också de som har fått upp godstransporterna på agendan. Det finns en del samlad kunskap kring hanteringen av godstransporter från tidigare undersökningar, men kunskapsspridningen är ofta låg vilket gör att misstag upprepas. Informationen finns men måste sökas aktivt, vilket visar hur viktigt det är att ha en person som arbetar dedikerat med området.

Det finns flera definitioner kring hållbar stadsutveckling gällande godstransporter som är generellt accepterade, men någon vedertagen definition finns inte. För att betraktas som ”hållbar” bör transportsystemet uppfylla samtliga av följande kriterier:

- Säkerställa tillgängligheten för alla typer av godstransporter
- Hålla luftföroreningar, växthusgaser, avfall och buller på en nivå som inte ger negativa konsekvenser för vare sig natur eller medborgarnas hälsa
- Öka resurs- och kostnadseffektiviteten med hänsyn till externa kostnader
- Bidra till stadsmiljöns attraktionskraft och kvalitet med avseende på säkerhet, markanvändning och medborgarnas rörlighet.

Vilka är då de viktigaste aktörerna och intressenterna beträffande godstransporter? Avhandlingen visar att det inte finns något enkelt svar på dessa frågor. Urbana godstransporter är ett komplext område och det finns många aktörer med ett stort intresse och inflytande som kan betraktas som ”nyckelaktörer”. Vilka de är i det enskilda fallet beror dock på aktuell tätort och sammanhang. Bilden visar områdets komplexa beroendeförhållanden.

Figuren visar den direkta och indirekta på- och inverkan från olika aktörer och intressenter visar komplexiteten vid urbana godstransporter.

Reflektioner och kommentarer

Intervjuerna visar att många lokala beslutsfattare ofta begränsar frågorna kring godstransporter till ett infrastrukturproblem eller, ännu värre, till ett icke-existerande problem. Inget av dessa synsätt leder till mindre trängsel, minskat buller eller effektivare transporter.

Det finns således ett uttalat behov av att öka kunskapen och medvetenheten kring godstransporter i tätorter. Denna avhandling pekar ut två huvudområden:

- Resurser – inte nödvändigtvis ekonomiska utan framförallt genom att anställa personer med gods- och/eller logistikkompetens
- Information – om intressenter inom stads godstransporter, men även om den generella transportsituationen, genom insamling av statistik om gods- och fordonsrörelser.

Avhandlingen visar att det alltför ofta saknas en långsiktig transportplanering där alla typer av transportrörelser – inklusive godstransporter – ingår. Ändå har arbetet visat att det går att uppnå goda resultat med en långsiktig planering där aspekter som lokala gods nätverk och olika former av partnerskap ingår. Exempel finns från såväl Göteborg som London.

En avgörande fråga är om lokala myndigheter arbetar med godstransportfrågor – eller varför de inte gör det – genom att identifiera relevanta hinder och drivkrafter. Det gäller inte bara positiva och negativa incitament, utan också bristen på incitament. Genom att inkludera godstransporter i stadens övergripande transportplanering finns

möjligheten att utveckla kostnadseffektiva och hållbara alternativ, men för detta krävs både ökad kunskap och ett ökat engagemang.

Fortsatt forskning fokuserar på att studera samverkan mellan aktörer närmare. Vilken roll spelar olika aktörer och på vilket sätt påverkar de och påverkas av godstransporter i städer. Hur kan till exempel myndigheter jobba med så kallade gods nätverk för att förbättra förutsättningarna för godstransporter som sker på stadens gator.

Referenser och lästips

Browne, M., Lindholm, M. and Allen, J. (2014) **Partnerships amongst stakeholders**. In: **Taniguchi, E. et al. (eds.)**, City logistics: mapping the future.

Lindholm, M. & Blinge, M. (2014) **Assessing knowledge and awareness of the sustainable urban freight transport among Swedish local authority policy planners**, Journal of Transport Policy, 32, pp. 124-131

Ballantyne, E. & Lindholm, M. (2014) **Identifying the need for freight to be included in local authority transport planning** In: **Gonzalez-Feliu, J. et al. (eds.)**, Sustainable urban logistics: Concepts, Methods and Information systems. Springer Heidelberg.

Lindholm, M. & Browne, M. (2013) **Local authority cooperation with urban freight stakeholders: A comparison of partnership approaches**, European Journal of Infrastructure and Transportation Research, 13 (1), pp. 20-38.

Northern LEAD Outlook

Northern LEAD Outlook är en serie sammanfattningar av vetenskapliga publikationer som har producerats i Northern LEAD:s nätverk. Serien innehåller hittills följande utgåvor:

- 1. Materialförsörjning och outsourcing av produktion**
Anna Fredriksson
Logistik och transport, Chalmers
- 2. Kombitransporter ur ett urbant perspektiv**
Sönke Behrends
Logistik och transport, Chalmers
- 3. Plattform för integrerad logistik**
Badi Almotairi
Logistik och transport, Chalmers
- 4. Materialförsörjning i fabrik – val av princip**
Robin Hanson
Logistik och transport, Chalmers
- 5. Informationsdelning för effektiva vägtransporter**
Henrik Sternberg
Logistik och transport, Chalmers
- 6. Optimal schemaläggning av produktionsceller**
Karin Thörnblad
Matematiska vetenskaper, Chalmers och Göteborgs universitet
- 7. Partnering med leverantörer – en möjlighet för byggsektorn**
Viktoria Sundquist
Industriell marknadsföring, Chalmers
- 8. Lastfaktorparadoxen vid godstransporter i städer**
Niklas Arvidsson
Industriell och finansiell ekonomi och Logistik, Göteborgs universitet
- 9. Utveckling av hållbara godstransporter i stadsmiljö**
Maria Lindholm
Logistik och transport, Chalmers

CHALMERS

GÖTEBORGS UNIVERSITET

LOGISTIK
TRANSPORT
STIFTELSEN **LTS**

Utveckling av hållbara godstransporter i stadsmiljö

I arbetet med långsiktig och hållbar utveckling tas ofta beslut av lokala myndigheter som påverkar regionens och tätortens godstransporter. Tyvärr är inte alltid myndigheterna medvetna om konsekvenserna av sina beslut och dess inverkan på transportverksamheten.

Det är inte städernas storlek eller resurser som är avgörande vid utvecklandet av framtidens alternativa godstransporter. Avhandlingen lyfter behovet av åtgärder och underlättar för lokala myndigheter att inkludera dessa vid planering för en hållbar utveckling.

Under de senaste 10 åren har Tekn. Dr. **Maria Lindholm** byggt upp en bred erfarenhet från flera nationella och internationella projekt inom hållbar stadsplanering och citylogistik. Hon har deltagit i flera arbetsgrupper och nätverk med fokus på dessa frågor både inom och utanför landets gränser. Som forskare är temat framförallt vertikala samarbeten genom så kallade ”Freight quality partnerships”.

Maria ledde under 2013-2014 arbetet med att ta fram en nationell färdplan för citylogistik på uppdrag av Forum för innovation inom transportsektorn, vilken lyfter fram viktiga frågor att satsa på inom citylogistik. Hon deltar även som expert i rådgivande kommittéer och leder forskningscentret Northern LEAD vid Chalmers och Göteborgs universitet.

Northern LEAD är ett kompetenscentrum för logistik, etablerat av Chalmers tekniska högskola och Göteborgs universitet, i samarbete med Logistik- och transportstiftelsen, LTS. Verksamhetens kärna utgörs av ett 80-tal forskare, forskarstudenter och lärare som arbetar i fem olika forskargrupper. Som en länk mellan akademi, industri och myndigheter verkar Northern LEAD för att stödja och sprida ledande forskning inom logistik och transport. Mer information: www.northernlead.se.